

HUAN GOJTISOLO

Prognan sa svih strana

Zagrobni život Monstruma iz Santjea

Prevod sa španskog
Jasmina Milenković

Beograd
2016.
DERETA

Neka moj stil zagospodari žamorom vremena.

Karl Kraus

S One strane

Nakon što je održao oproštajni govor na pogrebu nekog poznanika iz kraja, italijanski frizer koji je držao radnju na čošku – a koga je na sve načine pokušavao da izbegava zbog brbljivosti i trivijalnih opaski – često je komentarisao uz osmeh svojstven nekome ko misli da je strašno pametan:

– Onostrani život mora da je mnogo dobar, zar ne? Koliko je meni poznato, niko nije hteo da se vrati u ovaj!

Ali ovaj patriota, pristalica Force Italije¹, potpuno je bio u zabludi, jer je čak i tako raskomadani želeo da se vrati na planetu na kojoj je terorista aktivirao eksploziv sakriven u postavi njegovog mantila i poslao ga zajedno sa njegovom knjigom na Onostrani svet. Iznenada se obreo u praznom sajber kafeu sa hiljadama (ili možda milionima?) računara i njihovim odgovarajućim stolovima i stolicama. Ogroman ekran koji se palio i gasio neumorno je ponavljao jednu te istu poruku: VIRTUELNI UNIVERZUM. Nije znao ni gde se nalazi, niti šta se očekivalo od njega, te je lutao praznim, beskonačnim prostorom, sve dok, iznuren, nije seo za jednu od tastatura i ugledao svoj lik na ekranu, sa šeširom i naočarima sa zatamnjenim staklima, i natpisom Monstrum iz Santjea².

1 *Forza Italia* (ital.) – Italijanska politička partija desnog centra koju je osnovao Silvio Berlusconi. (Sve napomene u tekstu su prevodiočeve.)

2 *El Monstruo del Sentier* (šp.) – Monstrum iz Santjea, lik iz romana *Pejzaži nakon bitke Huana Gojtisoloa* iz 1982.

Šta je drugo mogao da radi osim da istraži mogućnosti koje su mu bile na raspolaganju preko podataka i informacija elektronske galaksije i široke lepeze njenih programa za sve ukuse i uzraste? Prethodno sećanje bilo je zamenjeno jednim novim, sa kojim je mogao da se igra nakon prvih dobijenih mejlova, uprkos svojoj nesposobnosti i nespretnosti. Tako je počeo da razmenjuje poruke – svoje zajedljive opservacije i fantazije – sa vidljivim ili anonimnim internautima³, kojima je bilo dovoljno da pritisnu dugme na kome je pisalo *monstrumizantjea@hotmail.com* pa da stupe s njim u kontakt, možda privučeni detinjastim ekstremizmom i priličnom nepouzdanošću spisa koje ćeš ti, napaćeni čitaoče, imati priliku lično da oceniš.

3 *Internaut* – Izvedenica od reči astronaut, onaj koji „plovi” internetom.

Prvi koraci

Lukavi čitalac će se zapitati kako je moguće da je jedan smotanko poput njega, nesposoban da otvori kišobran ili navije sat, u stanju da rukuje računarom i stupi u kontakt sa svetom sa koga je odleteo, i sa zvezdanom maglinom Onostranog sveta.

Smrt nije onakva kakvom je zamišljaš, dragi kolega: pre ili kasnije ćeš se u to uveriti. Možda se obreš u sajber kafetu veličine olimpijskog stadiona, možda budeš plutao u bestežinskom prostoru, uhvaćen u gužvi iz koje ti nema spasa, u nepoželjnom društvu madridskog taksiste – čiji ćeš monolog o ljudskim pravima čuti nešto kasnije, kako knjiga bude odmicala – ili ćeš se pak naći zarobljen u minijaturnom mozgu čavke koja liči na profesora.

Fantaziram? Dođi, pocepaj tanku membranu koja nas razdvaja i videćeš svojim virtuelnim očima čavku – neverovatnu komšinicu Monstruma iz Santjea. Slušaj je samo, skeptični prijatelju, dok prosipa bisere mudrosti kroz svoj prav kljunić, mrdajući zdepastim telom i šarenim perjem.

– Već sam Vam rekla hiljadu puta! Oni su svuda kao mikrobi usred epidemije! Krađu i diluju drogu da finansiraju svoje atentate. Upravo sam dobila poziv da učestvujem u patriotskom maršu i htela bih da idete sa mnom. Ako ne budemo bacili nuklearnu bombu tamo odakle su došli, gotovi smo: istrebiće nas!

Nemoguće mu je da zapuši uši, dragi moj: on ih ne poseduje. Žamor vremena dolazi do njegovog duha ne koristeći čula. Etar obuhvata sve, čak i takav beznačajan razgovor.

Pranje

Ko bi poverovao u reči jednog mrtvaca? Neočekivani čitalac ovih redova odbacio bi ih slegnuvši ramenima i direktno ih zafrljačio u kantu za otpatke. No, verujte mi, to bi bila greška.

Kad prođemo kroz krhku membranu koja nas odvaja od Onostranog sveta, doživljavamo preobražaj, ne prestajući da budemo ono što jesmo, i gledamo iz daljine našu sićušnu Zemlju, procenjujući je u svoj njenoj majušnosti. Dok sedi za kompjuterom, Monstrum pregleda poruke koje su misteriozno stigle na njegovu veb-stranicu sa pristupnom lozinkom:

Prođi kroz smrad gomile u svojoj limuzini specijalno kreiranoj za tebe i za svetski krem.

Stupi u kontakt sa vazduhoplovnom bazom Rajt u Dejtonu, Ohajo. Ponuda je primamljiva.

Budući da je lista predloga dugačka, pokojnik se odvažava da i sam napiše mejl za nepoznatog primaoca, bliskog njegovim subverzivnim idejama i neukusnom humoru:

Ako ljubav prema Svetom duhu može da opere dušu, zašto banka⁴ koja nosi njegovo ime ne bi mogla da opere novac? Ukoliko se

4 *Banco Espírito Santo* (port.) – Portugalska privatna banka.

slažeš, stupi u kontakt sa nama i pošalji nam svoju ušteđevinu. Paraklit⁵ će je oploditi.

Još uvek nenaviknut na brzinu sajberprostora, naš nesavršeni heroj odjedared prima, na svoje veliko iznenađenje, dugačku poslanicu, ili bolje reći, propoved. Na njegovu nesreću, tekst je na latinskom, te uspeva da razume samo potpis internauta: zagonetni Monsinjur.

5 *Paraklit* (od grčke reči *parakletos* = utešitelj) – Jedan od naziva za Svetoga duha.

Nostalgija za Ovostranim svetom

Nije mogao da odoli, ponovo je tumarao svojim krajem. Izgledalo je da ga niko ne prepoznaje; niko se nije zaustavio da ga pozdravi ili da prokomentariše vreme. Pokušavao je da se drži podalje od svog stana kako bi izbegao neželjeni susret sa susedima. Bez obzira, znao je da su ga snimile bezbrojne sigurnosne kamere. Iako se njegov izgled nije uklapao u profil tipičnog teroriste predstavljenog od strane medija, njegove naočare i ekscentrični mantil, neprimeren sunčanom jutru i letnjoj temperaturi, možda su budili sumnje obavешtajnih službi. Seo je u kafeteriju blizu slavoluka Luja Velikog i zapalio džoint. Ne pitavši ga čak ni šta je hteo da naruči, konobar mu je pokazao na znak zabrane pušenja u lokalu, pa je uz pomešan osećaj postidečnosti i zbunjenosti bacio opušak na pod. Njegova poslovična nespretnost ga je odavala. Ušao je u najbližu metro stanicu, kupio kartu na šalteru, te je, glumeći zainteresovanost, pogledao plan i odustao od svoje uobičajene rute ka potencijalno konfliktnim zonama sa mešovitim stanovništvom, popevši se ponovo na bulevar prepun ljudi. Pokušavao je da zavara trag onima koji su ga eventualno pratili ponavljajući staru rutu heroja *Sentimentalnog vaspitanja*, obrevši se najednom kod Generalštaba predsednika Republike, ljubimca medija. Pošto su mu čuvari reda naredili da se udalji, vratio se istim putem, nabasavši neočekivano na filozofa maja '68, séde, talasaste kose, obavijenog oreolom otmenog savetnika.

Reče Gi Debor

Brzo! Na plato! Pala mi je na pamet jedna ideja! Moram da je izložim pred kamerama, da zadobijem pažnju medija putem visokoposećene konferencije za štampu! Kako da razvijam tok svojih misli ako me niko ne sluša, ako me niko ne gleda? Baterije mog mozga se prazne, ne funkcionišu! Ko može da priča u prazno, da se ističe bespogovornom snagom svog intelekta bez stimulativnog kontakta sa publikom? Slika moje persone, projektovana u realnom vremenu, ističe blistavost i energiju mog govora. Slušajući savete svog konsultanta, naslanjam bradu na svoj dlan i uranjam u kratku, ali prosvetljujuću meditaciju. Virtuelna publika zadržava dah. Mudrujem, argumentujem, ubeđujem. Ja sam mešavina Sokrata, Ničea i Pata Robertsona⁶.

⁶ *Pat Robertson* – Američki medijski mogul.

Više nemaš izgovor da se odrekneš nečeg boljeg

Internauti koji su se pomaljali na ekranu saletali su ga, kao što ga nesumnjivo i ti salećeš, zgroženi čitaoče, brojnim prigovorima na njegove manije i opsesije, na sebičnu uskogrudost njegovog sveta, na sklonost ka obijanju đonova na ograničenom području svoje četvrti, na nedostatak radoznalosti za širokim i nepoznatim univerzumom, sve u svemu, na teskobnu rutinu i umnu ograničenost vrednu svakog žaljenja. Zašto uvek isti putevi, uličice i trgići, isti sivi pejzaži ponavljani do besvesti? Biće da nije znao za postojanje mnogobrojnih alternativa nadohvat ruke onome ko je želeo i imao načina da do njih dođe? Bilo je dovoljno da stupi u kontakt sa bilo kojom turističkom agencijom koja se oglašavala na Internetu i pogleda ponude izložene u prekrasnim brošurama. Zašto ne bi otišao na krstarenje Baltikom, preko Stokholma, Sankt Peterburga i Rige? Ili možda na plovidbu Mediteranom, uz mogućnost turističkog obilaska rimskog Koloseuma, atinskog Partenona, uzvišenih ruševina Kartagine? Ili, ukoliko ga to nije privlačilo zbog neuke nezainteresovanosti za *cives hanzeata*⁷ i slavnu grčko-rimsku baštinu, zašto ne safari u Keniji ili rečna avantura

7 *Hanzeati* – Gradovi koji su pripadali Hanzeatskoj ligi – udruženju uglavnom nemačkih trgovaca, koje je u srednjem veku kontrolisalo prvenstveno pomorsku trgovinu u Baltičkom i Severnom moru.

u džungli Amazona? Bali, Maču Pikču i Jukatan bi takođe mogli da ga dovedu u iskušenje. Ili možda obilazak Patagonije i dalekog Antarktika? Ponude su se ređale ekranom, a cene iz snova titrale su u njegovoj jadnoj, izmučenoj glavi. Hotel sa pet zvezdica sa vrtovima, bazenima i terenima za padel tenis! Soba sa bračnim krevetom, dete gratis, sa pogledom na obalu Kipra, Tunisa i Egipta! Palata iz *Hiljadu i jedne noći* u Tarudantu ili Uarzazatu! No, sve je to strujalo ukočenim mozgom, ubeđenim da je beskorisno pomeriti se s mesta. Razmišljao je o Nervalu, Floberu i njegovom kamaradu u provodima, Maksimu di Kanu. Obrazovanje putovanjem, otvorenost ka Drugom, dijalog između kultura! Na kraju je rešio da zažmuri i nasumično izabere. Sreća će ga navesti na pravi put, pomislio je.